
Осіпова Тетяна Федорівна
доктор філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

Мовні явища з позицій комунікативної та прагмалінгвістики (для здобувачів 3-го освітньо-наукового рівня 2-го року навчання)

4 кредити, 120 год.: аудиторних 40 год., самостійна робота 80 год.

Мета вивчення дисципліни – сформувати системні знання про сучасний стан розвитку лінгвістики; ознайомити аспірантів із сучасними методиками й технологіями світової та вітчизняної наукової думки; сформувати системні знання про теорію й практику використання різноманітних методів і прийомів мовознавчого дослідження, скорельованих зі специфікою об'єкта, предмета й емпіричного матеріалу.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити аспірантів із сучасними напрямками лінгвістичних досліджень;
- забезпечити використання аспірантами теоретичних відомостей у практиці безпосереднього лінгвістичного аналізу, у застосуванні одержаних знань для досягнення власної дослідницької мети;
- виробити в аспірантів навички критичного аналізу дискусійних питань сучасного мовознавства;
- поглибити теоретичні знання з різних розділів української мови.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Прагматичні параметри мовної парадигми

Тема 1. Лінгвістична прагматика в структурі сучасного мовознавства: предмет, категорії, специфіка вияву семантичних і прагматичних явищ, структура лінгвістичної прагматики.

Тема 2. Історія формування лінгвістичної прагматики: ідеї прагматики у філософії, логіці, семіотиці, сучасній лінгвістиці.

Тема 3. Прагматика лексичних і граматичних одиниць і категорій мови і мовлення: аксіологія, оцінність мовлення; вульгаризація, дисфемізація, евфемізація, експресія, підвищення емоційності; актуалізація інтертекстуальності, криміналізація, арготизація; лексико-словотвірні інновації; актуалізація прецедентності; прагматика літер, маніпуляції зі звуко-буквами; роль дискурсивних слів; тяглість традиції (активне цитування українського красного письменства); фемінізація; фразеологічні модифікації.

Тема 4. Прагматика референції, дейксису та анафори як механізмів позначення об'єктів дійсності.

Змістовий модуль 2

Комунікативні параметри мовної парадигми

Тема 5. Комунікативна лінгвістика: предмет, категорії, прагматика інтенціональності, стратегій і тактик спілкування; комунікативна поведінка і її регулятиви; невербальні засоби й мовчання; контекстні складники спілкування.

Тема 6. Складники комунікативного акту, пов'язані з мовним кодом: дискурс як процес і найзагальніша категорія організації мовного коду в спілкуванні; текст і дискурс; експліцитна та імпліцитна інформація в комунікації; дискурс і мовленнєвий жанр.

Тема 7. Комунікативна парадигма сучасного мовлення: вербалізація невербаліки, вплив екстралінгвістичних чинників (ковід, війна); вплив української мови на російську; глобалізація мовлення; зміни в характері комунікації; маніпуляції з власними назвами; мова ненависті; мовний імунітет; мода і мова; моделювання іронії, гумору; наближення писемного мовлення до усного; прагнення до мовної гри; релігія і мова; українізація соціуму.

Тема 8. Комплексний комунікативно-прагматичний аналіз дискурсу: структура і методика